

Světové dědictví UNESCO

ČESKÝ KRUMLOV

Lumír Pecold, Vladimír Tkáč
1997

Internet Geographic Magazine
www.ingema.net

© Ppress – veškeré texty, fotografie, obrázky, mapy a pod. jsou chráněny autorskými právy jednotlivých autorů a vydavatelství Ppress. Je výslovně zakázáno jejich jakékoli šíření, publikování či dokonce prodej za úplatu.

str. 3 – ÚVOD
str. 4 – MAPA MĚSTA
str. 5 – HRAD A ZÁMEK ČESKÝ KRUMLOV
str. 6 – MAPA HRADU A ZÁMKU
str. 7 – BÍLÁ PANÍ NA KRUMLOVĚ
str. 8 – VILÉM Z ROŽMBERKA A PETR VOK Z ROŽMBERKA
str. 9 – OKRESNÍ VLASTIVĚDNÉ MUZEUM
str. 9 – MEZINÁRODNÍ KULTURNÍ CENTRUM EGONA SCHIELEHO
str.10 – NEJVĚTŠÍ POZORUHODNOSTI
str.10 – HORNICKÉ MUZEUM, GALERIE STODOLA, GAFA STUDIO
str.10 – GRAFITOVÝ DŮL

Česká republika

ČESKÝ KRUMLOV

JIŽNÍ ČECHY

2

CZ

Jedno z nejpůvabnějších měst Střední Evropy, v jeho středověkých úzkých uličkách dýchá historie z každého zákoutí. Do světového seznamu památek UNESCO patří od roku 1992.

Starobylé historické město s jedinečnou polohou mezi zákruty řeky Vltavy. Má druhý nejrozsáhlejší zámecký komplex v českých zemích a nejstarší dochované barokní divadlo světa, včetně původního vybavení a kulis.

Nejvýznamnější dominantou města je areál hradu a zámku s rozsáhlou zahradou a v ní umístěným letohrádkem Bellarie, jízdnou a letním divadlem s otáčivým hledištěm.

Pod hradem vzniklo podhradí zvané Latrán a na druhém břehu řeky vyrostlo město, obklopené smyčkou Vltavy.

K předním památkám v Latránu patří komplex kláštera minoritů a klarisek, zbytky původního opevnění města s Budějovickou branou a městskou baštou zvanou Rondel.

Jádro starého města je jedním z nejvýznamnějších historických městských center v České republice, s jedinečně dochovaným gotickým a renesančním urbanistickým řešením. S hradem je staré město spojeno dvěma mosty.

Střed města tvoří čtverhranné náměstí s budovou starobylé radnice a mariánským morovým sloupem s kašnou. Radnice po-

stavená v renesančním slohu vznikla roku 1580 ze dvou původně samostatných gotických domů. Jejím průčelí dominují čtyři znaky pánů Krumlova. Zvon v levém horním rohu budovy svolával městskou radu na zasedání, později ho používali hasiči v případě vypuknutí ohně.

Významnou gotickou památkou je místní trojlodní děkanský kostel sv. Víta a bývalá jezuitská kolej. Mnoho gotických a renesančních měšťanských domů zůstalo zachováno téměř bez vnitřních přestaveb,

CZ2/3

2

1. Budějovická brána.	8. Lazebnický most.
2. Bašta.	9. Kostel sv. Jošta.
3. Minoritský klášter.	10. Radnice.
4. Hrad a zámek.	11. Kostel sv. Víta.
5. Plášťový most.	12. Muzeum.
6. Zámecká zahrada.	13. Městský park.
7. Jelení zahrada.	14. Centrum Egona Schieleho.

některé patří k nejstarším kamenným měšťanským domům v České republice.

Při západním okraji města se nachází mezinárodní kulturní centrum Egona Schieleho s expozicí díla malíře. Původní budova, ve které je expozice umístěna, pochází z roku 1605. Byl zde pivovar.

Ve východním zúžení městského jádra leží areál bývalého jezuitského semináře, v němž je dnes muzeum. Hornické muzeum je nově zpřístupněno jižně od historického centra města na opačném břehu Vltavy, ve směru na Lipno. Zde je možno uskutečnit prohlídku grafitového dolu.

Hrad s podhradím Latránem a městem na pravém břehu Vltavy byl založen kolem r. 1250 Vítkovci, pány z Krumlova.

Po jejich vymření roku 1302 přešel majetek do rukou pánů z Rožmberka, kteří jej vlastnili do roku 1602, kdy Petr Vok prodal celé panství císaři Rudolfovi II.

Za panování Rožmberků město dosáhlo největšího rozkvětu, bylo mu uděleno množství výsad a těžilo z četných a bohatých návštěvníků, přijíždějících za Rožmberky. Město se stalo centrem výtvarných umělců, skvělých řemeslníků a působilo v něm i mnoho alchymistů.

Koncem 17. století přešlo město do vlastnictví Eggenbergů a za jejich následovníků Schwarzenberků dostalo barokní přestavbu. Hrad a zámek patřil Schwarzenberkům až do roku 1945.

HRAD A ZÁMEK ČESKÝ KRUMLOV

Stojí na protáhlém ostrohu na skále nad levým břehem Vltavy. Vstup k prohlídce je ze třetího nádvoří Horního hradu.

Nejstarší částí zámku je tzv. Hrádek s válcovitou věží z druhé poloviny 13. sto-

letí. V roce 1591 byla hradní věž renesančně upravena. Horní hrad vznikl v první polovině 14. století, rozšířen byl kolem roku 1440 a renesančně přestavován v 16. století (tehdy vznikly např. arkýře a monumentální okna průčelí horního druhého nádvoří). V 80. letech 16. století bylo postaveno renesanční purkrabství. Barokní přestavba proběhla v letech 1744–1767 (z té doby jsou také iluzivní malby v tak zvaném Maškarním sále a bohaté malby v interiérech a na nádvoří), v letech 1744–1745 byla postavena jízďárna, poté probíhaly velké úpravy zahrady s letohrádkem Bellarie (1755–1757) a kaskádovou fontánou Antonia E. Martinelliho. O deset let později bylo přistavěno divadlo.

Exteriér: Areál hradu a zámku je jedním z nejrozsáhlejších ve Střední Evropě. Zahrnuje čtyřicet budov a palácových stavení, soustředěných u pěti zámeckých nádvoří a zámecké zahrady. Podstatou jsou areály v centru komplexu – starší Dolní hrad a novější Horní hrad, z nichž každý má dvě nádvoří.

Do areálu zámku se vstupuje od východu z ulice Latrán, Červenou branou na první nádvoří, tzv. Rejdiště, s kamennou kašnou z 16. století. Vlevo stojí obydlí panského lékaře, navazují bývalé konírny a Staré purkrabství, ve kterém sídlil nejvyšší úředník a správce hradu.

Za vchodem vpravo je původní gotický sklad soli – Solnice, následují objekty bývalé lékárny, ledárny a kovárny. V centrálním objektu pravé strany byl pivovar a později knížecí mlékárny s výrobou sýra, v závěru pak nemocnice a obydlí panského puškaře. Protější stranu prvního nádvoří zabírají velkorysé kočárovny z 18. století, které zůstaly zachovány v původním rozsahu. Trasa pokračuje přes kamenný

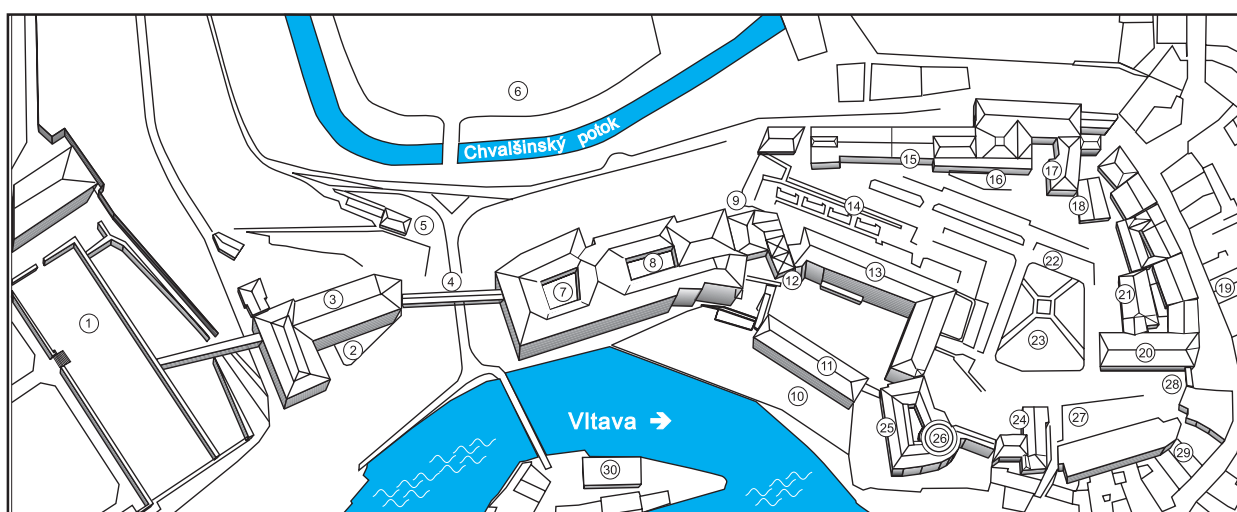
most postavený na místě původního dřevěného padacího mostu. Zdi jsou osazeny sochami P. Marie a sv. Josefa, v příkopu jsou od 16. století chováni medvědi. Lvi jako štítonoši na vstupních bastionech nesou štíty se znaky knížat Schwarzenberků a označují vstup do areálu Dolního hradu.

Dominantou celého Českého Krumlova je zdejší obytný palác zvaný Hrádek,

s válcovitou věží, v jejímž nejvyšším patře je k vyhlídce zpřístupněn arkádový ochoz. Sousední areál Nového purkrabství má v suterénu rozsáhlé sklepy, v horním patře zámeckou knihovnu a v severním křídle je umístěn archiv. Následuje Máselnice – schodišťová věž, v níž se zpracovávalo máslo a v jejímž areálu se v současnosti pořádají výstavy výtvarného umění.

Hrad a zámek Český Krumlov

1. Zámecká zahrada.	16. Pivovar.
2. Páté nádvoří.	17. Kovárna.
3. Zámecké divadlo.	18. Ledárna.
4. Plášťový most.	19. Latrán.
5. Prachárna.	20. Solnice.
6. Jelení zahrada.	21. Stará lékárna.
7. Čtvrté nádvoří.	22. První nádvoří (Předhradí).
8. Třetí nádvoří (Horní hrad).	23. Rejdiště.
9. Zámek.	24. Staré purkrabství.
10. Druhé nádvoří (Dolní hrad).	25. Hrádek.
11. Mincovna.	26. Věž.
12. Máselnice.	27. Konírny.
13. Nové purkrabství.	28. Červená brána.
14. Kočárovny.	29. Nová lékárna.
15. Nemocnice.	30. Zbrojnice.

Naproti stojí budova bývalé Mincovny, která ohraničuje vnitřní prostor druhého nádvoří.

Přes zděný most z let 1574–1575 směřuje trasa k Hornímu hradu, do souboru palácových budov barokního zámeckého traktu. Jsou postaveny kolem třetího a čtvrtého nádvoří a zpřístupněny k prohlídce interiérů. Zdi palácových stavení dosahují až 40 metrů výšky. Malby fasád obou nádvoří (Gabriel de Blonde) z 16. století znázorňují mytologické výjevy z řeckých a římských dějin.

Do barokního zámeckého divadla s dochovaným unikátním jevištním zařízením, k sousední jízdrně (která slouží ke kulturním účelům) a do rozsáhlé zámecké zahrady se prochází několika-patrovým mostem Na plášti, zdobeným sochami světců.

Zámecká zahrada zaujímá rozsáhlý areál ve tvaru obdélníka o rozměrech 750 x 150 metrů. Zahradu zdobí kaskádová fontána s plastikami představujícími vodní božstva a alegorie ročních dob. Rokokový letohrádek Bellarie je dekorován nástěnnými malbami (pochází z let 1706–1708), v sousedství stojí zajímavé letní divadlo s otáčivým hledištěm.

Interiéry Horního hradu: V centrálním areálu Krumlovského zámku jsou zpřístupněny interiéry ve dvou prohlídkových trasách. Vedou prvním a druhým patrem

Krumlovský zámek je po Pražském hradu nejrozsáhlejším zámkem v České republice. Zámecká věž je vysoká více než 70 metrů a pochází z let 1580–1589. Nad stříškou věžního ochozu jsou kamenná poprsí postav. Pod sloupovím jsou ozdobné velké lidské a psí hlavy. V dolní části věže bývalo vězení.

Bílá paní na Krumlově se zjevovala v noci a opatrovala potomky Rožmberků. Každou noc dohlížela také na malého Petra Voka, aby se mu nic nestalo. Jednou ale přišla nová chůva a utrhla se na ni se slovy, že nemá co u dítěte pohledávat. Bílá paní se rozhněvala, položila dítě do kolébky a zmizela ve zdi. Když pak Petr Vok dospěl a nechal v těch místech kopat, našel za zbouranou zdí veliký poklad. Bílá paní Perchta z Rožmberka, která se podle pověsti dodnes zjevuje na česko-krumlovském zámku, aby varovala před neštěstím a pomáhala potřebným, byla skutečnou historickou postavou. Narodila se roku 1429 a zemřela 2. 5. 1476. Provdána byla za urozeného pána Jana z Lichtenštejna a sňatek byl pro ni velkým životním zklamáním. Do dnešních dnů se dochovaly dopisy, které zasílala otcí a bratrům. Jde o emotivní výpovědi nešťasné ženy, které dojímají ještě i po pěti stoletích. Přesto již za svého života paní Perchta proslula svou dobrotou a i jako Bílá paní koná v pověstech pouze dobré skutky.

z třetího nádvoří Horního hradu, každá v délce trvání asi 50 minut.

První okruh začíná prohlídkou zámecké kaple sv. Jiří a renesančních základů původního hradu. Pokračuje barokními pokoji ve druhém patře. Prvním z nich je shromažďovací pokoj Antecamera, zdobený portréty nejstarší generace knížat Schwarzenberků na Krumlově, dále souborem map a vedut jejich panství.

Následujícímu Eggenberskému sálu dominuje zlatý kočár, zhotovený roku 1638 v Římě. Je to vynikající ukázka řezbářské a zlatnické práce. Zdejší galerie portrétů připomíná vládu tohoto mocného štyrského rodu.

Vilém z Rožmberka (1535–1592)

a Petr Vok z Rožmberka (1539–1611)

byli bratři, za jejichž panování byl Český Krumlov nejen sídelním místem Rožmberků, ale díky jim zaznamenal obrovský rozkvět. Oba se svými aktivitami nesmazatelně zapsali do tváře města. Rožmberkové patřili k nejbohatším a nejvýznamnějším šlechtickým rodům nejen Čech, ale celé Evropy. Byli to politikové, diplomaté, ale z dnešního pohledu také podnikatelé, finančníci a investoři.

Jako připomínka na jejich panování se pořádají v Českém Krumlově každoročně v červnu Slavnosti pětileté růže, kterou měli Rožmberkové ve znaku. Na celý víkend se město vrátí do doby renesance a své největší slávy. Desítky a stovky herců v dobových kostýmech předvádějí vždy rekonstrukci některé ze slavných událostí, která se stala v historii Českého Krumlova.

Barokní jídelna představuje reprezentativní prostory své doby (1720–1730), je dekorována rozměrnými, několik metrů dlouhými Bruselskými tapisériemi z cyklu Decius Mus, jejichž předlohy maloval P. Rubens. Následující Baldachýnový salon sloužil návštěvám. Má textilní červené tapety a rokokovou sedací soupravu. Baldachýnem jsou vyzdobeny i postele ložnice, jejíž součástí je orientální kabinet s iluzivní malbou, prostor oblékárny s původním šatníkem a soukromá kaple s oltářem a relikviáři.

Rozsáhlá obrazárna představuje díla především vlámského, holandského, italského a německého malířství 17. století. Následující salony jsou z období biedermeieru, tedy počátku 19. století.

Pánský salon upoutá kuřáckým stolem, kolekcí dýmek a obrazy měst a zámků

Schwarzenberků. Dámský salon má sbírku porcelánu a květinové zátiší, ve vedlejším pokoji je dámská hygienická a toaletní souprava z počátku 19. století.

Závěrečnou prostorou je v prvním patře západního křídla reprezentativní Maškarní sál, který je na zdech dekorován několika desítkami maleb od malíře J. Lederera z roku 1748. Malby představují 125 figur bavící se aristokratické společnosti z italských a francouzských divadelních her.

Druhá trasa prochází rovněž z třetího nádvoří starým schodištěm z roku 1572 do východní části paláce s rožmberskými renesančními pokoji. Úvodní Renesanční síň má prostor zdobený dekorativními malbami, dva portréty na stěnách představují poslední členy Rožmberského rodu – Viléma a Petra Voka.

Následuje ložnice s holandskými gobelíny z roku 1620, jídelna zdobená gobelíny z Bruselu a renesanční pokoj obsahující malby s tematikou Starého zákona. Následující pokoj má pozoruhodný kazetový strop a malbu stěn napodobující textil. Mezi obrazy vyniká Paridův soud od J. de Backera z roku 1590.

Při schodišti do druhého patra jsou vystaveny mincovní stroje ze 17. století, v následující chodbě a hale je portrétní galerie Schwarzenberků, kteří patřili k nejbohatším v Čechách. Jsou představeni od praotce Erkingera až po Adolfa Josefa z počátku 20. století.

Následující druhé patro je věnováno 19. století.

Předsíň podává představu o bydlení komorné, o hudebním salonu vyzdobeném textilními tapetami, představuje také kolekci hudebních nástrojů a ložnici vybavenou střízlivě v klasicistním slohu.

OKRESNÍ VLASTIVĚDNÉ MUZEUM

Budova muzea patřila bývalému jezuitskému gymnáziu a pochází z let 1650–1652. Byla první barokní stavbou Krumlova. Původně Městské německé muzeum zahájilo svoji činnost roku 1913.

Exteriér: Muzeum je umístěno ve dvoupatrové budově s raně barokním průčelím.

Interiér: Expozice nazvaná »Historický obraz vývoje Českokrumlovska« zahrnuje následující témata:

Přírodní poměry a plastická mapa zdejší oblasti, pravěk a osídlování Českokrumlovska, středověká kolonizace, vznik osad a obcí, historie a vývoj města, keramický model městské památkové rezervace, rozvoj řemesel a uměleckých řemesel, gotické, renesanční a barokní umění v obrazech a plastikách. Jedinečnou podívanou nabízí celek barokní jezuitské lékárny ze 17. století.

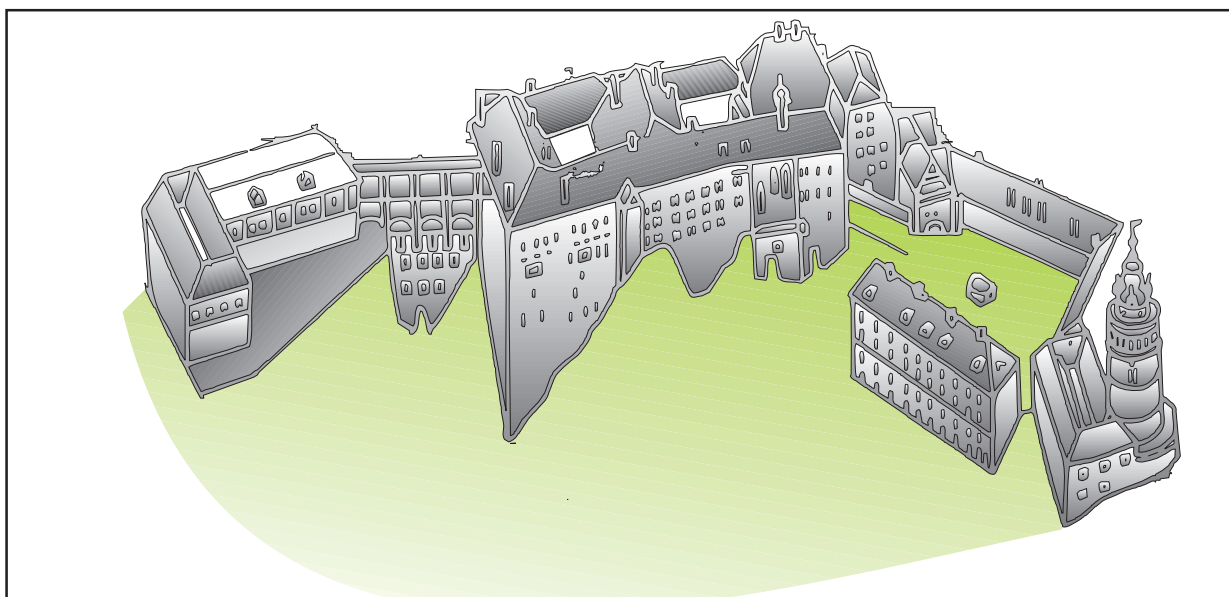
V prvním poschodí jsou vystaveny sbírky národopisu, tradičních řemesel, výrob a začátků místního průmyslu, koněspřežní železnice a spolkového života.

MEZINÁRODNÍ KULTURNÍ CENTRUM EGONA SCHIELEHO

Budovy bývalého městského pivovaru pocházejí z počátku 17. století. Pivo se zde přestalo vařit za 2. světové války. V roce 1993 byl objekt restaurován a stal se sídlem centra E. Schieleho. Jmenovaný vídeňský malíř navštěvoval Český Krumlov, odkud pocházela jeho matka.

Exteriér: Rozsáhlý dvoupatrový areál budov s centrálním románským portálem a vnitřním dvorem s kavárnou.

Interiér: V areálu se pořádají výstavy umění 20. století a další kulturní akce. Expozice představuje dokumentaci o životě a díle Egona Schieleho. Vystaveno je

Mezi **největší pozoruhodnosti** v Českém Krumlově patří dochované původní vybavení zámeckého rokokového divadla z let 1760–1766. Původní kulisy, rekvizity a kostýmy z 18. století patří k nejvzácnějším a nejstarším v Evropě. Divadlo je vybaveno i původními zařízeními, kterými lze navodit dojem vlnění moře, stmívání, hřmění nebo déšť. Divadlo má i fungující vodotrysk a dokonce také létající stroje určené pro nástupy nadpřirozených bytostí ze vzduchu.

Pravděpodobně Marii Terezii z Lichtensteinu, manželce knížete Adama Josefa ze Schwarzenberku, patřily tmavě **zelené sametové šaty** ze sbírky historických obleků v krumlovském zámku. Jsou bohatě vyšívané stříbrnou nití a právě této ozdobě vděčí za svou nebyvalou váhu 30 kg.

Ve dnech 26. ledna až 1. února roku 1578 uspořádal na krumlovském zámku Vilém z Rožmberka **velkolepou hostinu**. Urození hosté a jejich lid snědli neuvěřitelných 40 jelenů, 50 srnců, 20 kanců, 2 130 zajíců, 250 bažantů, 30 tetřevů, 2 050 koroptví, 20 688 drozdů, hrdliček a holubů, 18 200 kaprů, 10 209 štik, 6 380 pstruhů, 3 400 dalších čerstvých ryb různého druhu a 5 200 kop raků, kromě převelikého množství rozmanitých ryb uzených a solených. Dále bylo poraženo a snědno 150 krmených volů, 40 vyuzených volů, 15 krmených krav, 20 ročních telat, 526 telat pětinedělních až šestinedělních, 450 krmených vepřů, 450 krmených skopců, 395 jehňat, 504 větších selat, 350 pávů, 5 135 krmených hus, 450 krůt, 2 656 kapounů a krmených slepic. Spotřebováno bylo také 30 947 vajec, 35 centů převařeného másla, 7 centů čerstvého másla, 28 centů sádla, 50 centů loje, 13 centů medu, 2 centy sýra a 30 centů mouky. To vše hosté této grandiózní žranice zapili 150 sudy vína a 903 sudy piva.

přes 80 akvarelů a kreseb tohoto známého vídeňského malíře.

HORNICKÉ MUZEUM, GALERIE STODOLA, GAFA STUDIO

Rybářská ulice náleží k nejstarším osídleným částem města. Zdejší Hornické muzeum však bylo otevřeno až roku 1994.

Exteriér: Dvoupatrová klasicistní budova.

Interiér: Ve sklepních prostorách je instalována expozice starého hornictví v jižních Čechách. Vystaveny jsou mineralogické vzorky a geologické zajímavosti z České republiky i dalších zemí a ukázky zkamenělin.

V dalších místnostech je umístěna prodejní expozice obrazů, textilu, šperků, plastik a skleněných objektů českých a zahraničních umělců mladé generace.

GRAFITOVÝ DŮL

V těchto místech pobývali už Keltové, kteří grafit využívali jako příměs do keramiky. Zdejší grafitový důl je přesto nejmladším v České republice, těží se zde teprve dvacet let.

Exteriér: Vstupní důlní areál je umístěn v blízkosti řeky Polečnice, u hlavní silnice Chvalšinské.

Interiér: Celkový areál dolu obsahuje 13 kilometrů chodeb sestupujících do hloubky až 74 metrů. Součástí prohlídky v celkové délce dvou kilometrů je 1 200 metrů dlouhá jízda důlním vlakem.

Při prohlídce je poskytnuto vybavení – ochranný oděv a obuv, důlní lampy.